

Exam. Code : 103205

Subject Code : 1209

B.A./B.Sc. 5th Semester

PHILOSOPHY (Western Metaphysics & Epistemology)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt **five** questions in all by selecting **one** each from Units I-IV, carrying **15** marks each. Question No. **9** is compulsory that carries **10** short type questions, **4** marks each.

UNIT-1

1. Write in detail about the nature and problems of Philosophy by highlighting the branch of Epistemology.
2. Examine the Plato's Idealism and distinguish it from Berkeley's view on Idealism.

UNIT-2

3. Examine Descartes' view on reality as dualist in nature. Discuss at length.
4. Explain Leibnitz's Pluralism.

UNIT-3

5. Differentiate between the concerns of Rationalism and Empiricism.
6. Write in detail about the concerns of Intuitionism as a theory that believes in the principle of conscience.

UNIT-4

7. What are the problems of Existentialism and how does it address the issues of human existence ? Explain at length.
8. What is Pragmatism and what are its fundamental foundations ? Discuss.

UNIT-5

9. Attempt the following in about 30-40 words :

- (1) Define Philosophy.
- (2) Define Reality.
- (3) Define Knowledge.
- (4) What are the sources of knowledge ?
- (5) Define Subjective Idealism.
- (6) What is Materialism ?
- (7) Define Dialectical Materialism.
- (8) Explain the concerns of Monism.
- (9) Define Intuitionism.
- (10) Define Logical Positivism.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ:— ਯੂਨਿਟ I-IV ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲਘੂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਗਿਆਨਸੰਸਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
2. ਪਲੇਟੋ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਤੇ ਬਰਕਲੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-2

3. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਹਰਾਵਾਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ 'ਤੇ ਡਿਸਕਾਰਟ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਲੀਬਨਿਟਜ਼ (Leibnitz's) ਦੇ ਬਹੁਲਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-3

5. ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾਵਾਦ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।
6. ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅੰਤਰਗਿਆਨਵਾਦ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-4

7. ਹੋਂਦ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ? ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ।
8. ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੂਲਭੂਤ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਕੀ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-5

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਦੇ ਬਾਰੇ 30-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :
  - (1) ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
  - (2) ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
  - (3) ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
  - (4) ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ ?
  - (5) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
  - (6) ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?
  - (7) ਦਵੰਦਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
  - (8) ਅਦਵੰਦਵਾਦ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
  - (9) ਅੰਤਰਗਿਆਨਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
  - (10) ਤਾਰਕਿਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਦੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਫਿਰ, ਸਭੀ ਮੈਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 9 ਅਨਿਵਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ 10 ਲੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਜ਼ਾਨਮੀਮਾਂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
2. ਪਲੇਟੋ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਲੱਗ ਕਰੋ।

यूनिट-2

3. प्रकृति में द्वैतवादी के रूप में वास्तविकता पर डेसकार्टेस के विचार का परीक्षण करें। विस्तारपूर्वक चर्चा करें।
4. लाइबनिट्ज के बहुलवाद की व्याख्या कीजिए।

यूनिट-3

5. तर्कवाद और अनुभववाद की चिंताओं के बीच अंतर करें।
6. अंतर्भावना के सिद्धांत में एक सिद्धांत के रूप में जो विश्वास रखता है, उस अंतर्ज्ञानवाद चिंताओं के बारे में विस्तार से लिखें।

यूनिट-4

7. अस्तित्ववाद की समस्याएं क्या हैं और यह मानव अस्तित्व के मुद्दों को कैसे संबोधित करता है ? विस्तारपूर्वक व्याख्या करें।
8. प्रगतिवाद क्या है और इसके मूलभूत नींव क्या है ? चर्चा करें।

यूनिट-5

9. निम्नलिखित के बारे में 30-40 शब्दों में प्रयास करें :
  - (1) दर्शन को परिभाषित करें।
  - (2) वास्तविकता को परिभाषित करें।
  - (3) ज्ञान को परिभाषित करें।
  - (4) ज्ञान के स्रोत क्या हैं ?
  - (5) व्यक्तिगत आदर्शवाद को परिभाषित करें।
  - (6) भौतिकवाद क्या है ?
  - (7) द्विधात्मक भौतिकवाद को परिभाषित करें।
  - (8) अद्वैतवाद की चिंताओं के बारे में बताएं।
  - (9) अंतर्ज्ञानवाद को परिभाषित करें।
  - (10) तार्किक सकारात्मकता को परिभाषित करें।